

ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส
ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นาย เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-590-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**NEEDS FOR CONTINUING EDUCATION OF TEACHER-LIBRARIANS IN SCHOOLS
UNDER THE EXPANSION OF BASIC EDUCATION OPPORTUNITY PROJECT
IN THE NORTHEASTERN REGION**

Mr. Therdsak Maltaouthong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Library and Information Science**

Department of Library Science

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-334-590-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดย นายเทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง
ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ พัฒนากิจจำรูญ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....*ประยงค์ พัฒนากิจจำรูญ*.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภัทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*พรพรรณ พิมล กุลบุญ*.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรพรรณพิมล กุลบุญ)

.....*ประยงค์ พัฒนากิจจำรูญ*.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประยงค์ พัฒนากิจจำรูญ)

.....*ชลัษฏ์ เหมะรัชตะ*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชลัษฏ์ เหมะรัชตะ)

.....*พจมาน พงษ์ไพบูลย์*.....กรรมการ
(อาจารย์ พจมาน พงษ์ไพบูลย์)

เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง : ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์
ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(NEEDS FOR CONTINUING EDUCATION OF TEACHER-LIBRARIANS
IN SCHOOLS UNDER THE EXPANSION OF BASIC EDUCATION
OPPORTUNITY PROJECT IN THE NORTHEASTERN REGION) อ. ที่ปรึกษา :
ผศ. ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ, 223 หน้า. ISBN 974-334-590-6.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์
ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้าน
เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ลักษณะของกิจกรรมและหน่วยงานที่จัด
กิจกรรม ขอบเขตความรู้ที่ต้องการ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์มีเหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง
คือ ต้องการแก้ปัญหาและปรับปรุงงานห้องสมุดให้ดียิ่งขึ้น โดยมีความพร้อมในการเข้าร่วม
กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง คือ มีสภาพร่างกายและจิตใจเอื้ออำนวย

ด้านลักษณะของกิจกรรมและหน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง พบว่า ครู
บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการมากกว่า
กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ สำหรับการศึกษานอกระบบเป็นทางการ ครู
บรรณารักษ์ต้องการเข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ได้รับวุฒิปัตร ในขณะที่การ
ศึกษานอกระบบไม่เป็นทางการ ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าศึกษาคุณานห้องสมุดและศูนย์
สารสนเทศ ช่วงเวลาที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง พบว่า ครู
บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงปิดภาคการศึกษา(ภาคฤดูร้อน) เกือบทุกกิจกรรม
ยกเว้น การอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการอ่านในวันเสาร์-
อาทิตย์ และต้องการได้รับการนิเทศงานห้องสมุดและเข้าศึกษาคุณานห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ
ในเวลาราชการ สำหรับหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง
พบว่า ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และ
ห้องสมุดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตความรู้ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา
ต่อเนื่องมากที่สุด คือ ด้านงานกิจกรรมห้องสมุด ในขณะที่ครูบรรณารักษ์ต้องการนำความรู้
ด้านงานเทคนิคและงานกิจกรรมห้องสมุดไปใช้ประโยชน์มากที่สุด

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

3970638622 : MAJOR LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

KEY WORD: CONTINUING EDUCATION / TEACHER-LIBRARIANS / SCHOOLS UNDER THE EXPANSION OF BASIC EDUCATION OPPORTUNITY PROJECT

THERDSAK MAITAOUTHONG : NEEDS FOR CONTINUING EDUCATION OF TEACHER-LIBRARIANS IN SCHOOLS UNDER THE EXPANSION OF BASIC EDUCATION OPPORTUNITY PROJECT IN THE NORTHEASTERN REGION

THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PRAYONGSRI PATTANAKITCHAMROON, 223 pp. ISBN 974-334-590-6.

The purposes of this research were to study the needs for continuing education of teacher-librarians in Schools Under the Expansion of Basic Education Opportunity Project in the northeastern region. This study put its emphasis on their reasons in participating in continuing education, activities, providers, subject areas, as well as the application of knowledge.

The research found that teacher-librarians had their own reasons for participating in continuing education. Their needs were to solve the job-related problems and to improve their working efficiency. With regard to their physical and mental readiness, they could easily have taken part in continuing education.

The teacher-librarians preferred informal continuing education to formal continuing education. In formal continuing education, they wanted to participate in training activities leading to certification. In informal continuing education, they wanted to participate in study tours to libraries and information centers. Mostly, in summer vacation, teacher-librarians were eager to be involved in almost every activity. Besides, they wanted to read literature on Library Science during Saturdays and Sundays. They needed the supervision and the study tours during working hours. They also needed to participate in continuing education which was served by the library schools in the local areas and libraries in the Northeast.

Findings showed that subject areas that the teacher-librarians wanted most were the library activities. Besides, they want brought in the technical processing and library activities in order to apply to their tasks.

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

Therdsak Maitaouthong

Prayongsri Pattanakitchamroon

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยงค์ พัฒนกิจจำรูญ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรีक्षाและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างมากและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณพิมล กุลบุญ รองศาสตราจารย์ ชลัษฏพร เหมะรัชตะ และอาจารย์พจมาน พงษ์ไพบูลย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและเป็นกรรมการในการสอบครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย จนทำให้มีสติปัญญาในการค้นคว้าหาข้อมูลมาใช้ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และครูบรรณารักษ์โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ อยู่บ้าง ผู้วิจัยขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแต่บิดามารดา ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด จนทำให้มีวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เทอดศักดิ์ ไม่เท่าทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
1.7 คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
2 ปรัชญาทฤษฎีวรรณกรรม.....	8
2.1 โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	8
2.2 ความหมายของการศึกษาต่อเนื่อง.....	11
2.3 ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์.....	13
2.3.1 ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องต่อผู้ประกอบ วิชาชีพบรรณารักษ์.....	13
2.3.2 ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องต่อครูบรรณารักษ์.....	14
2.4 ลักษณะของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทาง บรรณารักษศาสตร์และหน่วยงานที่จัด.....	15
2.4.1 การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ.....	15
2.4.2 การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ.....	18
2.5 หน่วยงานที่จัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ทางบรรณารักษศาสตร์.....	28

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2.6 การนำความรู้จากการศึกษาต่อเนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ ไปใช้ประโยชน์.....	31
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
3.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	43
3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
3.3 การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
3.5 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	157
5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	158
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	176
รายการอ้างอิง.....	187
ภาคผนวก.....	186
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	187
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	208
ประวัติผู้วิจัย.....	223

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนครูบรรณารักษ์โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตการศึกษา จังหวัด และขนาดของโรงเรียน.....	45
2 จำนวนครูบรรณารักษ์ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	51
3 วุฒิการศึกษาสูงสุด สาขาวิชาการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ การทำงานในห้องสมุดของครูบรรณารักษ์.....	53
4 หน้าที่รับผิดชอบของครูบรรณารักษ์.....	55
5 ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ของครูบรรณารักษ์.....	57
6 จำนวนครูบรรณารักษ์ที่ต้องการการศึกษาต่อเนื่องและสาเหตุ ที่ไม่ต้องการการศึกษาต่อเนื่อง.....	60
7 การศึกษาต่อเนื่องสาขาวิชาอื่นๆ ที่มีใช้ทางบรรณารักษศาสตร์ ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ.....	63
8 เหตุผลที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ทางบรรณารักษศาสตร์.....	65
9 ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทาง บรรณารักษศาสตร์ของครูบรรณารักษ์.....	67
10 ประเภทและรูปแบบของกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง ทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ.....	70
11 ระดับการศึกษาและช่วงเวลาที่ครูบรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อ.....	73
12 ช่วงเวลาที่ครูบรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อในแต่ละระดับ.....	75
13 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการศึกษาต่อ.....	77
14 รูปแบบของการอบรม ช่วงเวลาและระยะเวลาที่ต้องการเข้ารับ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ได้รับวุฒิปับตรของครูบรรณารักษ์.....	80
15 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้ารับ การอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ได้รับวุฒิปับตร.....	82
16 ประเภทของวรรณกรรมและช่วงเวลาที่ต้องการอ่านวรรณกรรมทาง บรรณารักษศาสตร์ของครูบรรณารักษ์.....	85
17 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่จัดให้บริการวรรณกรรม ทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเข้าใช้บริการ.....	88

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
18 ประเภทของวรรณกรรม ช่วงเวลาที่ต้องการเขียนและความสนับสนุน เพื่อการเขียนวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ของครูบรรณารักษ์.....	91
19 ประเภทของการวิจัย ช่วงเวลาที่ต้องการทำวิจัยและความสนับสนุน เพื่อการทำวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์(ไม่ใช่วิทยานิพนธ์) ของครูบรรณารักษ์.....	94
20 รูปแบบของการประชุม ช่วงเวลาและระยะเวลาที่ต้องการเข้าร่วม การประชุมวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์.....	97
21 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ เข้าร่วมการประชุมวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์.....	99
22 รูปแบบของการนิเทศ ช่วงเวลาและระยะเวลาที่ต้องการ ได้รับการนิเทศงานห้องสมุดของครูบรรณารักษ์.....	102
23 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการเข้ารับการนิเทศงานห้องสมุด.....	104
24 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการเข้าศึกษาดูงานห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ.....	107
25 ช่วงเวลาและระยะเวลาที่ต้องการเข้าศึกษาดูงานห้องสมุดและ ศูนย์สารนิเทศของครูบรรณารักษ์.....	109
26 หน่วยงานและสถานที่ตั้งของหน่วยงานที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการให้จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ.....	111
27 การเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ.....	115
28 ขอบเขตความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	117
29 ความรู้ด้านงานบริหารที่ครูบรรณารักษ์ต้องการได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	119
30 ความรู้ด้านงานเทคนิคที่ครูบรรณารักษ์ต้องการได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	121
31 ความรู้ด้านงานบริการที่ครูบรรณารักษ์ต้องการได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	123

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
32 ความรู้ด้านกิจกรรมของห้องสมุดที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	125
33 ความรู้ด้านการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	127
34 ความรู้ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุดที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง.....	129
35 ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด.....	131
36 ประเด็นความรู้ด้านงานบริหารที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด.....	134
37 ประเด็นความรู้ด้านงานเทคนิคที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด.....	137
38 ประเด็นความรู้ด้านงานบริการที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ นำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด.....	140
39 ประเด็นความรู้ด้านกิจกรรมของห้องสมุดที่ครูบรรณารักษ์ ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด.....	143
40 ประเด็นความรู้ด้านการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนิน งานห้องสมุด.....	146
41 ประเด็นความรู้ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในงานห้องสมุด ที่ครูบรรณารักษ์ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนิน งานห้องสมุด.....	149
42 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูบรรณารักษ์ที่มีต่อ ความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง.....	153